

PREDLOG DOPUNE PREDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA KRIVIČNOG ZAKONIKA

1. PREDLOG AMANDMANA – DOPUNA ČL. 443 KZ

Rasna i druga diskriminacija

Član 443

(1) Ko na osnovu razlike u rasi, boji kože, nacionalnosti, etničkom porijeklu ili nekom drugom ličnom svojstvu krši osnovna ljudska prava i slobode zajamčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i ratifikovanim međunarodnim ugovorima od strane SCG,

kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se ko vrši proganjanje organizacija ili pojedinaca zbog njihovog zalaganja za ravnopravnost ljudi.

(3) Ko širi ideje o superiornosti jedne rase nad drugom ili propagira rasnu mržnju ili podstiče na rasnu diskriminaciju, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

1.1. Predlažemo da se stav 3 dopuni tako da glasi:

(3) Ko širi ideje o superiornosti jedne rase nad drugom ili propagira rasnu mržnju ili **netrpeljivost po osnovu pola, invaliditeta, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, ili drugog ličnog svojstva**, ili podstiče na rasnu i drugu diskriminaciju, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

1.2. Predlažemo da se doda novi stav 4:

(4) Ko djelo iz st. 1 do 3 ovog člana vrši zloupotrebom položaja ili ako je usljed tih djela došlo do nereda ili nasilja, kazniće se za djelo iz stava 1 i 2 ovog člana zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz st. 3 zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

1.3 Obrazloženje:

Ustav Crne Gore u članu 7 zabranjuje izazivanje ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu.

Ova zabrana nije odgovarajuće primjenjena u Krivičnom zakoniku, s obzirom na činjenicu da je u članu 370 (Izazivanje rasne, vjerske i nacionalne mržnje) inkriminisano javno podsticanje na nasilje ili mržnju prema grupi ili članu grupe koja je određena, isključivo, na osnovu *rase, boje kože, religije, porijekla, državne ili nacionalne pripadnosti*, a da se u članu 443 (Rasna i druga diskriminacija) zabranjuje propagiranje, opet isključivo, *rasne mržnje* i podsticanje na *rasnu* diskriminaciju.

Definicija "rasizma" odnosno "rasne diskriminacije" podrazumijeva shvatanje da rasa, boja, jezik, vjera, državljanstvo, nacionalna ili etnička pripadnost predstavljaju opravdan osnov za mržnju, odnosno shvatanje o superiornosti jedne grupe ljudi određenih navedenim osnovima u odnosu na druge ili za diskriminaciju među ljudima.¹ Ova definicija, u skladu sa međunarodnim standardima ne obuhvata druge zabranjene osnove diskriminacije, kao što su pol, rodni identitet, invaliditet, seksualna orijentacija, itd.

Drugim riječima, Krivičnim zakonikom Crne Gore nije zabranjeno propagiranje mržnje i podsticanje na diskriminaciju po osnovu pola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili drugog ličnog svojstva.

Imajući u vidu da su se prošle godine prilikom javnog razmatranja predloga Vlade za izmještanje djece iz Komanskog mosta mogli čuti komentari koji su se jedino mogli tumačiti kao propaganda mržnje u odnosu na osobe sa mentalnim ili drugim invaliditetom, a da se ove godine, od najave održavanja "parade ponosa" u Podgorici pojavljuje govor kojim se podstiče mržnja u odnosu na seksualne manjine, smatramo neophodnim da se u skladu sa međunarodnim standardom zabrane diskriminacije i slobode izražavanja, proširi inkriminacija zabranjene propagande mržnje i na druga lična svojstva ljudi, pri čemu je neophodno posebno nedvosmisleno istaći seksualnu pripadnost, rodni identitet i invaliditet.

Pri tome treba imati u vidu i Preporuku Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama o mjerama za suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, od 31. marta 2010, da se zabrani podsticanje, promocija i širenje mržnje i drugih oblika diskriminacije prema seksualnim manjinama i transrodnim osobama (tačka 6).²

Posebno ističemo da suzbijanje govora mržnje predstavlja dozvoljeno ograničenje slobode izražavanja u skladu sa članom 10, stav 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima.³ Komitet ministara Savjeta Evrope donio je 1997. godine Preporuku državama članicama o govoru mržnje⁴, kojom je predviđeno da "govor mržnje" obuhvata sve oblike izražavanja koji šire,

¹ Vidjeti Preporuku br. 7 Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije o nacionalnom zakonodavstvu za suzbijanje rasizma i rasne diskriminacije (ECRI - European Commission against Racism and Intolerance, General Policy Recommendation No. 7 on national legislation to combat racism and racial discrimination).

² "6. Države članice treba da preduzmu odgovarajuće mjere u borbi protiv svih oblika izražavanja, uključujući medije i Internet, za koje se sa razlogom vjeruje da mogu proizvesti efekat podsticanja, promovisanja i širenja mržnje ili druge oblike diskriminacije prema lezbejkama, homoseksualcima, biseksualcima i transrodnim osobama. Takvi "govori mržnje" treba da budu zabranjeni i javno osuđeni kad god se dogode. Sve preduzete mjere treba da poštuju osnovno pravo na slobodu izražavanja u skladu sa članom 10. Konvencije i dosadašnjom sudskom praksom Suda."

³ Primjera radi, u presudi *Jersild protiv Danske*, 1994, st. 35, Evropski sud za ljudska prava je konstatovao "nema sumnje da konkretni izrazi koji predstavljaju govor mržnje, koji vređaju osobe ili grupe, nisu zaštićeni na osnovu čl. 10 Konvencije".

⁴ Recommendation No. R (97) 20 on "hate speech"; vidjeti takođe i "Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation in the EU Member States Part I – Legal Analysis", European Union Agency for Fundamental Rights, June 2008 (Homofobija i diskriminacija po osnovu seksualne

izazivaju, podstiču ili opravdavaju rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netrpeljivosti..." i preporučeno državama da uspostave djelotvorni pravni okvir koji se sastoji od odgovarajućih građanskih i krivičnih odredbi za suzbijanje te pojave. Posebno je preporučeno da se omogući da se pored drugih krivičnih sankcija za ovu vrstu krivičnih djela omoguće i sankcije u vidu rada u javnom interesu. Ovu vrstu sankcija predviđa i Krivični zakonik u članu 41 i propisuje da se one mogu izreći za djela za koja je izrečena kazna zatvora do pet godina.

U pogledu predloga dodavanja člana 4, napominjemo da je predlog ovog stava izrađen po uzoru na stav 4 člana 370, dok je predviđena kazna upodobljena kaznama predviđenim u članu 443.

1. Akcija za ljudska prava
2. ANIMA
3. CAZAS
4. CEDEM
5. Centar za monitoring CEMI
6. Centar za građansko obrazovanje CGO
7. Centar za razvoj nevladinih organizacija CRNVO
8. Crnogorska alternativna kultura
9. Crnogorski ženski lobi
10. Doc.dr Jovan Kojičić, član Evropske Komisije za pravo seksualne orijentacije(ECSOL) za Crnu Goru
11. Ekvista
12. Evropski pokret u Crnoj Gori
13. EXPEDITIO
14. Fondacija za stipendiranje Roma
15. Forum MNE
16. Inicijativa mladih za ljudska prava
17. Juventas
18. LGBT Forum Progres
19. MANS
20. mr Aleksandar Saša Zeković - Istraživač kršenja ljudskih prava
21. Sigurna ženska kuća
22. SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić
23. SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica